

Makale Geliş | Received: 08.08.2023
Makale Kabul | Accepted: 12.09.2023
DOI: 10.18795/gumusmaviatlas.1339790

Çağlayan DOĞAN

Öğr. Gör. | Lecturer
Gümüşhane Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü, Gümüşhane-TÜRKİYE
Gümüşhane University, Department of Foreign Languages, Gumushane-TURKIYE
ORCID:0000-0001-9596-2998
caglayandogan@gumushane.edu.tr

Toplumsal Cinsiyetçi Roller ve Ataerkil Söylem: Ian McEwan'ın *Yabancı Kucak* (*The Comfort of Strangers*) Romanı

Öz

Ian McEwan İngiliz çağdaş yazınında birçok farklı konuda kaleme aldığı romanlarıyla öne çıkan bir yazardır. Eserlerinde toplumsal sorunlara, kadın erkek ilişkilerine, psikolojik olgulara, çevresel meselelere sıklıkla temas eden yazar, İngiliz Milletler Topluluğu ülkeleri için en prestijli ödüllerden olan Man Booker sahibidir. Yazarın eserleri birçok dile çevrilmiştir. Ayrıca feminizm ve kadın hareketleri ile ilgili karşıt görüşler ortaya koyan eserde sert bir ataerkillik vurgulanmaktadır. Yazar birçok eserinde benzer konuları kurgulayarak kadın ve erkeğin çağdaş toplumdaki pozisyonlarını irdeler ve sorgular. Yazarın böylelikle geçmişin toplumsal konularını ve sorunlarını bugünün bağlamında okurlarıyla buluşturduğu ve söz konusu olguları şiddet sarmalı içerisine soktuğu görülmektedir. Bu çalışmaya konu olan yazarın *Yabancı Kucak* isimli romanı genel olarak adı belli olmayan bir şehirde iki İngiliz turistin başından geçen ilginç olayları resmetmektedir. Colin ve Mary adındaki çift yemek yiyecek bir yer ararken karşılaştıkları bir adamla tanışmalarından sonra bir dizi esrarengiz ve olumsuz olay yaşar. *Yabancı Kucak* genel olarak toplumsal sorunlar, ataerkillik, kadın erkek ilişkileri, psikolojik sapkınlıklar ve şiddet temsilleri gibi temaları barındıran bir romandır. Bu bağlamda, McEwan'ın söz konusu eseri birçok farklı temayı içermesinin yanı sıra, bunların birbirleriyle olan iç içe geçmiş ilişkilerini de ortaya koymaktadır. Bu çalışmada yazarın *Yabancı Kucak* isimli romanı toplumsal cinsiyetçi roller ve ataerkilliğin temsili bakımından incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Ian McEwan, *Yabancı Kucak*, Toplumsal Cinsiyet, Ataerkillik, Psikolojik Sapkınlıklar

Gendered Roles and Patriarchal Discourse: Ian McEwan's *the Comfort of Strangers*

Abstract

Ian McEwan is a major figure in contemporary British literature, with his novels written on a wide range of subjects. Often exploring social problems, male-female relationships, psychological conditions and environmental issues, McEwan is the winner of the Man Booker Prize, one of the most prestigious awards. His work has also been translated into many languages. There is also an emphasis on a harsh patriarchy in his works. Opposing views on feminism and women's movements are presented in his novels. In many of his works, the author analyses and questions the position of men and women in contemporary society by constructing similar themes. In this way, the author brings the social issues and problems of the past to the attention of the reader in the context of the present, placing these phenomena in a spiral of violence. The author's novel, *The Comfort of Strangers*, which is the subject of this study, generally describes the interesting events of two British tourists in a town whose name is not known. A couple called Colin and Mary experience a series of mysterious and negative events after they encounter a man they meet while looking for a place to eat. *The Comfort of Strangers* is a novel that contains themes such as social problems, patriarchy, male-female relationships, psychological perversions and excessive depictions of violence. In this context, McEwan's novel not only contains many different themes, but also reveals their interrelationships. This study examines *The Comfort of Strangers* in terms of gender roles and the representation of patriarchy.

Keywords: Ian McEwan, *The Comfort of Strangers*, Gender, Patriarchy, Psychological Perversions

Giriş

Cinsiyet sözcüğü kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü gösterirken toplumsal cinsiyet terimi ise toplumun ve kültürün kadın ve erkek olmaya yüklediği anlamları ve beklentileri ifade etmektedir (Dökmen, 2009, s. 20). Bu eksenle toplumsallaşma; kişinin bulunduğu toplumun yapısı, o toplumun gelenek-görenekleri, bulunduğu çağ ve koşullar çerçevesinde edindiği konumdur. Dolayısıyla içinde yaşanılan toplum, bireylerin cinsiyet rollerini de etkilemesi ve hatta belirlemesi bakımından önemlidir. Çünkü “[...] cinsiyetimizin toplumsal boyutuna gelince, bu, verili bir özelliği değil, gündelik eylemlerimizle gece gündüz oluşan, inşa edilen bir şeyi ifade eder” (Vatandaş, 2007, s. 30). Toplum sahip olduğu değerler ölçüsünde kadını ve erkeği nasıl kabul ediyorsa onlardan da o şekilde davranmasını bekler ve ancak o ölçülere uyarsa toplum tarafından kabul göreceği tehdidini de dayatır. Toplumsal cinsiyet meselesi biyolojik ve anatomik olmanın çok ötesinde esasen kültürel bir meseledir çünkü biyolojik cinsiyetten bambaşka bir şekilde toplumdaki topluma hatta kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Toplumsal cinsiyet rollerini belirleyen kültür, aynı çerçevede toplumsal cinsiyet sorumluluklarını da belirleyerek her iki cinsten de yapması/yapmaması gerekenleri beklemekte ve bu yükümlülükler yerine getirilmediği takdirde de onları yeteri kadar “erkek” ya da yeteri kadar “kadın” olmamakla itham etmektedir.

Sanayi devrimi, üretimin hızlanması, metanın çoğalması, mülkiyet hakkının doğması gibi sosyolojik ve demografik dönüşümlere sebep olan modernizm toplumsal cinsiyet rollerinin belirlenmesinde de öncü olmuştur. En yaygın tanımıyla toplumsal cinsiyet, kişilerin doğuştan getirmiş oldukları biyolojik cinsiyetlerine binaen toplumun onlara atfettiği rolleri ve onları konumlandırış biçimini ifade etmektedir. Toplum için önemli sayılabilecek devrimler, savaşlar, göçler gibi keskin virajların toplumsal yapıyı değiştirmesine paralel olarak bu değişim toplumsal cinsiyet rollerine sirayet etmektedir. Toplumsal cinsiyet çalışmaları çoğunlukla ikinci plana atılan, mağdur ve şiddet gören kadın cinsi üzerinden yürütülmektedir. Feminist çalışmaların öncülerinden olan Betty Friedan'ın (1979) yapmış olduğu araştırma 1940 ve 1950'li yıllarda kadının konumunu İkinci Dünya Savaşı sonrası yaşanan toplumsal dönüşümler üzerinden analiz etmektedir. Çalışmanın neticesinde savaştan dönen erkeklerin toplumsal yaşama katılmaya başlamasıyla birlikte yokluklarında yerlerini dolduran kadınları tekrar buldukları yerden ettikleri ortaya çıkmıştır (1979, ss. 47-48). Dünya tarihine bakıldığında birinci dalga ve ikinci dalga feminizm hareketlerinin ardından bu alandaki akademik çalışmaların ivme kazandığı görülmektedir. “1960 ve 1970'li yıllara gelindiğinde ise kadın hareketlerinin hız kazandığı ve özellikle edebiyat çalışmalarında güçlü bir feminist duruşun sergilendiği görülür” (Baştürk-Akca & Ergül, 2021, s. 21). Kadın erkek eşitliği konusuna vurgu yapan birinci dalga feminizm, eşit vatandaşlık isteklerini ön plana çıkarırken 1950'lerde başlayan ikinci dalgada kadın haklarını talep etmekten daha fazlası bulunmaktadır. Kadının ezilmişliği ve ikincilleştirilmesinden çok kadının öznelliği ve deneyimleri dikkat çekmektedir. İkinci dalga feminizm 1970'lere gelindiğinde toplumun daha geniş bir kesimini etkilemiş sosyal bilimler alanında da toplumsal cinsiyet eşitliğine dayanan bir yaklaşımın gelişmesine öncülük etmiştir (Sezgin, 2019, s. 142).

Benzer koşulları önceleyen Kültürel Boyutlar Kuramı'nı geliştiren Geert Hofstede, kültürleri beş boyutta değerlendirmiş kültürlerin de kendi içlerinde eril ve dişil kültürler olarak sınıflandığını iddia etmiştir. Eril ve dişil terimlerini biyolojik farklılıkları önceleyen cinsiyet rollerinden erkek ve dişi terimlerinden ayrı tuttuğunu belirten Hofstede, erillik ve dişillik kültür olduğunu, toplumda çok daha önceden belirlenmiş rolleri kapsadığını ifade eder. “Eril kültür, cinsiyete dayalı rollerin belirgin olarak birbirinden ayrıldığı; erkeklerin kararlı, sert ve maddi yönelimli, kadınların alçakgönüllü, duyarlı oldukları ve yaşam kalitesine önem verdiği kültürleri; dişil kültür ise cinsiyete dayalı rollerin birbiriyle kesiştiği hem kadınların hem de erkeklerin alçakgönüllü, duyarlı oldukları ve yaşam kalitesine önem verdikleri kültürleri açıklayan kavramlardır” (Hofstede, 2001, s. 280). Toplumun en küçük yapı taşı olan aile, toplumsal cinsiyet örüntülerinin tanımlandığı

ve yaşatıldığı en temel birimdir ve her toplum kendi kültürel normları ve gelenekleri doğrultusunda eril ve dişil roller benimsemektedir.

Bunların yanı sıra, Amerikalı antropolog Erward T. Hall'un ortaya attığı Enformasyon Sistemleri Kuramı'nda belirttiği birincil bildirim sistemleri olarak tanımladığı insan etkinliklerini etkileşim, toplumsal yaşam, geçimini sağlama, iki cinsiyetlilik, mekânı kullanma, zamanı kullanma, öğrenme, oynama, savunma ve maddeden yararlanma olarak belirtmiştir (Hall, 1959, s. 66). Hall, "insan doğası" diye adlandırılan davranış biçiminin aslında insan doğası olmadığını, oldukça karmaşık bir çeşitlilikten doğan, öğrenilmiş bir davranış kalıbı olduğunu söyler ve erkeklik ve kadınlığa dair temel inanışların kültürden kültüre aktarıldığını belirtir (1959, s. 65). Dolayısıyla, erkeğe ve kadına dair davranış kalıplarının kültürden kültüre değiştiğini ve tüm toplumlarda mutlak olmadığını ortaya koyar. Örneğin, Doğu'daki "erkek doğası"nın bir uzantısı olarak görünen bir davranış biçimi, Batı'daki kadına ait bir üslup olabilmektedir.

Yukarıda anlatılanlara koşut olarak "ataerkil toplum düzeninin, arkeolojik verilere göre neolitik toplumda kültürel döneme, uygarlığa ilk geçişin gerçekleştiği eski Mezopotamya'da kent devletlerinin ortaya çıkışı ile birlikte görülen bir olgu olduğu bilinmektedir" (Arıkan, 1997, s. 4). Kültürel aktarım ile nesilden nesile geçen bu düzen; toplumda soyun aktarılması, mirasın devredilmesi ve ekonomik güce sahip olma ile çocuklar ve kadın üzerinde tam yetkiye sahip olma gibi temel görevlerin erkeklere verilmesi anlamına gelir" (Demez, 2005, s. 61). Bu paralelde, toplumsal rolleri ve beklentileri özellikle kadın erkek ilişkilerini yıllar boyunca düzenleyen bir yapı olmasının yanında, bir teamül olarak da değerlendirilebilen ataerkillik baba veya erkek egemenliğini gösteren bir terimdir. Bu bağlamda ataerkil kelimesi, asıl itibariyle baba ya da "patriark" ın rolü anlamı taşımaktadır. Köken olarak belirli bir şekilde ailede erkek egemenliğini tanımlamak için kullanılmıştır. Ataerkillikte kadın, genç erkekler, çocuklar koleler, ev hizmetçilerinin hepsi söz konusu erkek egemenliği altında bulunur. Günümüzde ise, daha çok erkeğin dominantlığına işaret etmek, erkeğin kadına egemen olduğu ilişki biçimini, kendisi vasıtasıyla kadınların ikincilleştirildiği sistemi karakterize etmek için kullanıldığı görülmektedir (Altay, 2019, s. 418). Ataerkillik eril egemenliğin toplumun tüm unsurları üzerine sirayet etmesine dayandığından toplumda organize olmuş bir kabulü imlediği söylenebilir. Ataerkillik aynı zamanda uzun yıllar boyunca güçlü olan eril söylemin toplumsal bir önceliğe sahip olmasıyla sistemli bir hale gelir. Bu bağlamda, sistem olarak ataerkillik erkekler etrafında kurulmuştur; çoğunluğu erkek olmakla birlikte her iki cinsiyetin de yer alabileceği bir alandır. Fakat kuralları erkekler belirler. Kadınlar bu sistem içerisinde yer alabilmek için ataerkilliğin belirlediği kuralları benimsemek ve bunlar doğrultusunda davranmak zorundadırlar (Demren, 2003, s. 2). Ataerkilliğin erkek egemenliğinin devamını sağlamanın yanı sıra, kadınların toplumsal yaşamdaki statülerine doğrudan olumsuz etkileri olduğu açıktır. Buna koşut olarak, S. Walby *Theorising Patriarchy* kitabında "[...] ataerkilliği erkeklerin kadınlara hükmettiği, ezdiği ve sömürdüğü bir toplumsal yapılar ve uygulamalar sistemi olarak tanımlayacağım" (Walby, 1990, s. 20) der. Böylelikle ataerkilliğin eril egemenliğinin sirayet ettiği başta kadınlar olmak üzere tüm alanları etkilediği söylenebilir. Bu çalışmada, McEwan'ın psikolojik unsurlara temas ettiği ve aşırılıklara göndermelerde bulunduğu *Yabancı Kucak* isimli romanı toplumsal cinsiyetçi roller ve ataerkil söylem üzerinden incelenecektir.

Ian McEwan ve *Yabancı Kucak*

Yukarıda çerçevesi çizilen temalar bağlamında, benzer ilişkileri ortaya koyan Ian McEwan'ın *Yabancı Kucak* romanı bu çalışmanın uygulama alanıdır. Romanın yazarı Ian McEwan tartışmalı bir yazardır. "[...] İlk kurgu kitaplarının 1970'lerde yayınlanmasından bu yana, şiddet ve cinsel sapkınlığa takıntılı bir yazar olarak ün kazanmıştır. Kısa öykülerinde ve romanlarında yer alan şiddet sahneleri nedeniyle "Ian Macabre" olarak adlandırılan McEwan, okurlarını şok etmek ve iğrendirmek için kasıtlı olarak yazmakla suçlanmıştır" (Payandeh, 2006, s. 146). Bunlara rağmen, birçok ciddi ödül sahibi olan ve eserlerinde alışılmadık kurguları önceleyen yazar, güncel tartışmaların dışına çıkararak

derin irdelemelere açık metinler üretir. McEwan, eserlerinde farklı temaların yanı sıra, birbirinden ayrı yazım teknikleriyle okuru düşünmeye sevk eder. Yazarın dilimize de çevrilen ve göze çarpan eserlerinden olan *Kefaret* (2001) romanında güvenilmeyen anlatıcının anlattığı postmodern bir metin ortaya konulurken iklim değişikliğine odaklandığı romanı *Solar*'da çevresel bir mesele tartışmaya açılır. McEwan'a Booker ödülünü kazandıran *Amsterdam'da Düello* isimli eser toplumsal bir hiciv ekseninde şekillenirken *Cumartesi* romanında dönemin siyasi gelişmelerine gösterilen reaksiyonlar resmedilir. Bu bağlamda yazarın İngiliz çağdaş yazınına farklı kapılar araladığı söylenebilir.

Yabancı Kucak (*The Comfort of Strangers*) olarak Türkçe'ye çevrilen roman, iki İngiliz turistin başından geçen çarpıcı olaylara odaklanmaktadır. Akıcı bir üslup ve canlı betimlemelerle zenginleşen anlatı, Colin ve Mary isimli turistlerin tatil için geldikleri otel odasında yaşadıklarıyla başlamaktadır. Ne kadar süredir otelde kaldıkları net olarak bilinmeyen çift, akşam yemeği için lokanta aramaya koyulmadan önce balkonlarında birbirlerinin rüyalarından bahseder, bunu da bir ritüel olarak görmektedirler. Colin'in rüyaları psikanalizcilerin üzerinde durdukları gibiyken, Mary'nin rüyaları daha çok çocukları ile ilgilidir (McEwan, 2020, ss. 9-10). Yazarın eserin birçok yerinde rüyalar, psikanaliz, cinsiyet, cinsellik ve eril söyleme yönelik göndermeler yaptığı görülmektedir. Bu durum hacim olarak kısa olmasına rağmen, metnin çok boyutluluğuna ve katmanlılığına işaret etmektedir.

David Malcolm *Yabancı Kucak*'ın gotik bir metin için kesinlikle uygun bir malzeme olduğunu (Saplantı, nefret, şiddet, sadizm, delilik, karanlık sapkınlık barındırdığı için) ve tüm bu ifade edilenler en azından birçok geleneksel standarda göre, korkunç derecede anormal görünmektedir (Malcolm, 2002, s. 81) der. İçerdiği keskin temalarla okurda gotik imgeler oluşturan romanın birçok farklı açıdan değerlendirilmesi mümkündür. Özellikle turist imgesi üzerinden mekânsal bir incelemenin yapılabileceği söylenebilir. Ayrıca McEwan'ın romanda temas ettiği konuların çağdaş İngiliz yazarlardan John Fowles'in kurgularında işlediği konuları çağrıştırdığı görülmektedir. McEwan'ın romanında kadın ve erkeklerin hissettikleri ile ilgili olarak bir tür deneyden söz edilmesi John Fowles'in *Büyücü* romanında karşımıza çıkan deney bölümünü çağrıştırmaktadır. Çünkü *Büyücü* romanında da Maurice Conchis'in Nicholas Urfe üzerinde psikolojik deneyler yaptığı görülmektedir. Bu bağlamda, McEwan'ın psikolojik bozukluklara odaklanarak karakterlerini kurgusallaştırdığı eserinin Fowles'in ele aldığı konular ve temalara koşutluklar barındırdığı savlanabilir. Aynı şekilde, romanda Robert ile Colin arasındaki ilişki incelendiğinde McEwan'ın John Fowles'in *Koleksiyoncu* romanındaki kelebek koleksiyoncusuna benzer bir tema üzerinden kurgusunu oluşturduğu görülür. Çünkü *Koleksiyoncu*'da saplantılı bir adamın bir kadını alıkoyarak ölümüne sebep olması konu edilmektedir. Söz konusu koşutluklar McEwan'ın beslendiği alanları göstermesinin yanında, çağdaş İngiliz romanının sıklıkla işlenen konularının kurgusal dünyasına ayna tutmaktadır.

Yabancı Kucak romanı postmodern bir edebi eser olarak öne çıkmaktadır. Eserin en göze çarpan postmodernite özelliklerinin başında konusu gelmektedir (Narayana, 2022, s. 128). Romanın aşırılıkları, sapkınlıkları, konvansiyonel kadın-erkek ilişkilerinin sorgulanmasını, psikanalitik göndermeleri, sado-mazosist dürtüleri ve kaotik olayları mimlemesi bu durumu destekler. Dolayısıyla yazarın erkeklik ve kadınlık konularını ısrarla masaya yatırması, başlangıçta yazarın kötü şöhretini çağrıştırsa da (Payandeh, 2006, s. 146), söz konusu metinlerin derin okumalarda birçok güçlü edebi ilişkiyi barındırdığı görülür. Bu çerçevede yazarın eserlerinde postmodern yazım tekniklerine başvurmasının yanı sıra seçtiği konularla da postmodern söylem ve temalardan yararlandığı görülmektedir. Bunlara ek olarak, McEwan'ın romanı Robert'in Colin'e olan ilgisinden ötürü kuer kuramını, Robert ve Caroline'ın aşırılıkları önceleyen özel yaşamlarından ötürü psikanaliz çalışmalarını, aşırı şiddet kullanımı bağlamında sadizmi, Caroline'nın kendisine şiddet uygulanmasına meyilliliğinden ötürü sado-mazosizmi, kadın erkek farklarına ve rollerine değinilen kısımlardan dolayı kadın-erkek ilişkileri ve toplumsal cinsiyete yönelik çalışmaları çağrıştırdığı söylenebilir.

Yabancı Kucak Romanında Toplumsal Cinsiyet ve Ataerkilliğin Temsili

Anlatıda zaman ve mekânın müphemliği dikkat çeker. Malcolm bununla ilişkili olarak “*Yabancı Kucak*”ta zaman ve mekânın sunumu, üslup ve anlatım tekniğinin genelleştirici etkisini artırır. Zaman ve özellikle mekân hem oldukça tikel hem de tuhaf bir şekilde yersiz ve geneldir” (Malcolm, 2002, ss. 71-72) der. Bu paralelde, romanda tarih ile ilgili net bilgiler olmamakla beraber, mekân olarak deniz kenarında bir tatil mekânı tasvir edilir. Sadece bir otel odası ve karakterlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin resmedilmesinin yanı sıra, dışarıda görülen yerlerle ilgili betimlemeler yapılır. Turist çift eski ve görkemli kentin gerektirdiği tüm turizm görevlerini seve seve yerine getirirken hepsi de hazinelerle dolu büyük ve küçük kiliseleri, müzeleri, sarayları ziyaret ederler. Alışveriş yapılabilecek sokaklarda, vitrinlerin önünde uzun uzadıya oyalanır, alınabilecek hediyeleri tartışarak (McEwan, 2020, s. 11) günlerinin büyük bölümünü geçirirler. Kaldıkları otel odası ve yemek yiyebilecekleri restoranların arası uzak olduğundan ıssız ve tekinsiz yollardan geçmek zorunda kalan çift, doğayı ve insanları gözleme fırsatı bulur. Şehir haritası onların en büyük yardımcısıdır, o olmadan gezilecek, görülecek yerlere gitmeleri çok zordur. Malcolm romandaki birtakım emareleri göz önüne alarak mekânsal bir çıkarımda bulunur: “Hem gizli hem de açık bir şekilde, şehir Venedik'tir ve yine de Venedik değildir. Bir yandan, açıkça Venedik, en azından kısmen seyahat yazılarından, filmlerden ve kurgulardan aşına olduğumuz bir Venedik. Labirent gibi sokaklar, deniz ve turistlerin hepsi romanın geçtiği mekânı işaret ediyor [...]” (Malcolm, 2002, ss. 74-75). Birçok farklı eleştirmenin de şehrin fiziksel olarak betimlemelerine ilişkin romanın geçtiği yerin Venedik olduğunu söyledikleri görülmektedir.

Romanın genel olarak her şeyi bilen ilahi bir III. şahıs anlatıcısıyla kurgulandığı görülmektedir. Karakterlerin zihinlerinden geçen düşüncelerin, duygu durumlarının, geçmişte olanların veya gelecekte yapılacakların bilindiği bu anlatımla yazarın betimlemeler ve farklı nosyonların anlatıya eklenmelerini kolaylaştırdığı söylenebilir. Yazar otel odasında karakterlerin eylemlerini anlatırken araya onların geçmişlerine yönelik bilgileri eklemesinin yanı sıra, farklı kavramları çağrıştıran tasvirleri, durumlar karşısında karakterlerin hissettiklerini ve iç düşüncelerini ortaya koymaktadır. McEwan bu anlatıcı türünü tercih ederek anlatıya zengin bir alan oluşturmuştur.

Romanın başlarında Colin ve Mary arasındaki iletişimsizlik dikkat çekmektedir. Odanın içerisinde dolaşp birbirleriyle belli belirsiz karşılaşmalarda bile gözlerini kaçırmaya çalışırlar. Mary saçlarını fırçalamayı uzatarak Colin ile göz göze gelmeyi ertelerken Colin sözsüz bir şekilde ona dokunmaya çalışır. Mary'nin tepkisizliği devam edince Colin balkona geçer. Bütün bu davranışlar bir arada olduklarında birbirlerini incitmeden geri duramadıklarındandır. Colin balkondan etrafta olup bitenleri izlemeye koyulduğunda yazarın hayatın akışkanlığına vurgu yaparak akıcı bir dille bu olayları peş peşe verdiği görülür. İlişkilerindeki kaybolan heyecanın yerini sakinlik ve sıradanlık almıştır.

Romanda Colin ve Mary dolaşırken şehirde gördükleri afişler dikkatlerini çeker. Binaların üzerine konulmuş sac levhalarda kaçak olarak yaptırılmış afişler olduğunu düşündükleri görsellerde yazılanlara ilişkin konuşmaya başlarlar. Afişlerin çoğu feministlerin ve aşırı sol grupların fikirlerini yansıtır. İçlerinden birkaç tanesi ise, mevcut yapının değişmesini istemeyen yerel derneklerin protestolarıdır. İkinci katın da üstünde bulunan bir diğer afişte tahta bir tabelaya, kocaman kırmızı harflerle burayı satın almış olan mağazalar zincirinin adı ve İngilizce olarak, turnak içinde, “Önce size hizmet eden dükkân!” yazılmıştır (McEwan, 2020, s. 20). Yazar şehirdeki afişlerden bahsederek toplumsal sorunların postmodern bir iz düşümünü öne çıkarmaya çalışmaktadır. Toplumda öteki olarak değerlendirilen kesimlere değinilmesinin yanında, reklamlarda öne çıkarılan kapitalist niyetlerin perdelendiği tüketiciyi çok düşündüğünü söyleyen kurumların ikircikli yaklaşımları eleştirilir.

J. Morrison "Ian McEwan'ın yazdıklarını özellikle dikkate değer kılan şey, zaman ve anlatı ile yaptığı deneylerin toplumsal cinsiyet kimliğinin yeniden düşünülmesi ile bağlantılı olmasıdır" (Morrison, 2001, s. 253) der. Buna koşut olarak Romanda erilliğin yüceleştirilmesinin yanında kadın hareketlerine yönelik düşünceler de gösterilir. Yanı sıra, Mary sokakta gezdikleri sırada gördükleri afişleri okumaya devam ederken burada kadınların daha radikal ve daha iyi örgütlenmiş (McEwan, 2020, s. 20) olduklarını söyler. Farklı bir afişe baktıktan sonra, ırza geçme suçundan hüküm giyenlerin hadım edilmelerini isteyen kimselerin olduğu görülür. Ancak Colin bu afişi biraz küçümseyerek hırsızların da ellerini kesiyorlar mı diye sorar. Mary ise bunun bir taktik olduğunu insanların ırza geçme suçunu daha çok ciddiye almalarını sağlamak için olduğunu söyler. Buna ek olarak böylece insanların feminizmi daha az ciddiye almalarını sağladıklarını düşündüğünü anlatır. Buna karşılık Colin idam cezasını yeterince ciddiye aldıklarını (McEwan, 2020, s. 20) belirtir. Bu noktada sokaklardaki afişlerden yola çıkarak toplumsal sorunlara ilişkin mesajlar veren yazar, kadın hareketlerinin eril söylemin gücünün gölgesinde olduğunu ima eder. Bu bağlamda Mary feministlerle ilgili okuduğu afişleri kadın örgütlenmesinin pozitif bir uzantısı olarak görürken Colin'in bu durumu küçümser bir bakışa sahip olduğu söylenebilir.

Yemek için biraz geç kaldıkları bir günün akşamı, odalarından aceleyle çıkarlar ancak yeme içme yerlerini gösteren haritalarını yanlarına almadıklarını fark ederler. Şehirde her yer kapandığından yemek yiyecek bir yer bulmakta zorlanan çift, elinde fotoğraf makinesiyle dolaşan Robert adındaki bir adamla karşılaşır. Robert onlara bildiği çok iyi bir yer olduğunu söyleyerek yardım etmek istediğini iletir. Açık olan bir bara giderler, Robert onlara sandviç ve içecek getirir. Robert turist olduklarını bildiği bu çifti soru yağmuruna tutar. Robert da onlara öz yaşam öyküsünü anlatmaya başlar. Robert babasının ömrü boyunca diplomat olduğunu ve uzun yıllar boyunca Londra'da, Knightsbridge semtinde yaşadığını söyler. Tembel bir çocuk olduğuna vurgu yaparak hala İngilizcesinin kusursuz olmadığına işaret eder. Yanı sıra, evlerinin en küçük ve tek erkek çocuğu olan Robert (McEwan, 2020, s. 27) babasından herkesin özellikle annesinin dört kız kardeşinin ve hatta büyükelçinin bile korktuğuna değinir. Ataerkil bir aile portresi çizen Robert "Sofrada, önce babam hitap etmedikçe kimse konuşamazdı. Evde davet olduğu, annemin giyinmesi gereken akşamlarda, hepimiz, sırtımız dik oturup babamın okuduğu kitabı dinlemek zorundaydık" (McEwan, 2020, s. 27) der. Ayrıca babasının her sabah saat altıda yataktan kalktığını, traş olmak üzere banyoya girdiğini, o işini bitirene dek onların yataktan kalkmalarının yasak olduğunu söyler (McEwan, 2020, s. 27). Söz konusu olaylar Robert'ın geleneksel ve katı kurallarla örülmüş bir aile yapısında büyüdüğünü ortaya koymaktadır. Bu noktada, "[...] McEwan'ın kurgusunda değişen erkeklik kavramı göz önüne alındığında, onların tanımlama biçimleri ile toplumsal cinsiyet ilişkilerinin dönüşümü ve cinsiyetlerin sosyal, tarihsel, kültürel ve ekonomik koşullar tarafından tanımlanması yadsınamaz. Bu nedenle dünyanın mevcut durumu (kurgusu dahilinde) ataerkil olmaktan ziyade post ataerkil olarak değerlendirilmelidir." (Hosseini, 2020, s. 192). Yazarın metinlerinde ataerkillik üzerinde durduğu ve toplumda erkeğin pozisyonunu kalın çizgilerle belirlemeye çalışması ile çağdaş bir ataerkillik inşa etmeye çalıştığı söylenebilir. Çünkü değişen yaşam şekilleri ve algıların yönlendirmesiyle eski ataerkil davranışların yıkılmaya çalışıldığı bir zamanda ataerkillik güzellemesi yapılması bu görüşü güçlendirmektedir.

Bu bağlamda, Robert babasının en sevdiği evladıdır, erkek olduğu için babası onu tutkuyla sever. Ablaları Eva ve Maria on beş yaşlarındayken akşam yemeği sırasında babalarına yalvar yakar olurlar. Ancak o onlara her istedikleri şey için hayır der. Okul gezisine erkek çocuklar gelir diye katılmaları ve öğleden sonra bile olsa anneleri yanlarında olmadan tiyatroya gitmeleri yasaktır. Arkadaşları onlarda yatıya kalamazlar, çünkü kiliseye hiç gitmeyen kötü kızlar olarak görülürler. Bu konuşmalar yapılırken babaları yerinden kalkar, kahkahalarla gülerken Robert'ın sandalyesinin arkasına dikilir. Kucağındaki peçeteyi alıp Robert'ın boynuna bağlayarak, bakın der, kendisinden sonraki aile reisinin Robert olduğunu söyleyerek kızlara onun gözüne girmeniz gerek der. Sonra da kararları Robert'ın vermesini ister bir şekilde elini hep oğlunun ensesinde tutarak boynunu

parmakları arasında sıkıştırarak ona sorar: Robert, kızlar annelerinininki gibi ipek çorap giysinler mi? Ve on yaşındaki Robert, bas bas bağırarak Olmaz baba der. Peki, yanlarında anneleri olmadan tiyatroya gitseler olur mu? Kesinlikle olmaz baba? Robert, arkadaşları gece bizde kalsın mı? Asla baba! (McEwan, 2020, s. 27). Robert kullanıldığının farkına varmadan gururla bu yanıtları verir. Bu konuşmalardan sonra babası, masanın başındaki yerine döner, çok üzgün bir hava takınarak Eva, Maria kusura bakmayınız ... Ben tam fikrimi değiştirmeyi, size izin vermeyi düşünüyordum ama Robert'in dediğini duydunuz. Ona karşı gelemeyiz. (McEwan, 2020, s. 28). Yukarıda resmedilen durum değerlendirildiğinde babanın erkek çocuğu ve kız evlatları arasında büyük bir ayrıma gittiği, kendisinden sonra oğlunun evin reisi olduğunu açık bir şekilde hissettirdiği görülmektedir. Ayrıca kız evlatlarının ciddi bir baskıya maruz bırakılmasının yanı sıra, onlardan çok küçük olan bir erkek kardeşlerinin temsili de olsa onların eylemleri üzerinde söz hakkı olduğu anlaşılır. Bu durumun kültürel kodlarla taşınan hegemonik erkeklik anlayışının aile yapısına yansması sonucu olduğu söylenebilir. Ayrıca Dominic Head babasının Robert üzerinden oluşturduğu eril yönetim ve ablalarının intikamının Robert'in kadın düşmanı dünya görüşünün şekillendiricisi olduğunu söyler (Head, 2007, s. 61). Roman boyunca feministlerin düşüncelerin beyhudeliğine ve temelsizliğine yapılan göndermeler bu durumu kanıtlar niteliktedir.

R. Davies "McEwan'ın karakterleri ağırlıklı olarak İngiliz olmakla kalmıyor, kahramanlarının ezici çoğunluğu da erkek. McEwan, yazdıkları aracılığıyla, yirminci yüzyılın ikinci yarısında tutarlı bir erkek İngiliz kimliği oluşturmanın ve bunu sürdürmenin içerdiği genel huzursuzluğun yanı sıra, hayranlık uyandıran öz-bilinci de sorunsallaştırıyor" (Davies, 2003, ss. 105-106) der. Bu paralelde, yazar, toplumsal cinsiyetçi rollere göndermeler yaparak erkek egemen bir yapının kodlarını ortaya koymaktadır. Bu duruma tersten bakıldığında görülen kadınların ezildiği ve kontrol altına alındığı anlayışıyla büyüyen çocuklardan oluşan bir toplumun bu tür uygulamaları gelecek nesillere aktaracağı açıktır. Bu bağlamda söz konusu eril söylemin ve genel olarak erilliğin yüceleştirilmesi aktarımının Robert'in büyükbabasından Robert'a sirayet ettiği görülür. Babasının gözdesi olmasına karşın, Robert'a yasak olan pek çok şey vardır. Özellikle tatlı şeyler yemek ya da içmek yasaktır. Büyükbabası, Robert'ın babasının meyve dışında herhangi bir tatlı yemesine izin vermediğinden, Robert'ın babası da tatlı şeylerin insanın midesini bozmak ile birlikte, özellikle de çikolatanın erkek çocuklarını kızlar gibi zayıf karakterli yaparak ruhsal bir etki oluşturduğunu düşünerek tatlıyı ona yasaklar. (McEwan, 2020, s. 30). Bu noktada Robert'a çikolatanın yasaklanmış olmasının nedeni tatlının sağlığa zararlı olması değil, erkek çocuğunu kızlar gibi hassas yaptığına inanılması gibi çok derin bir anlamsal yapıya sahiptir. Kadın olmanın zayıflık, duygusallık ve acizlik gibi çağrışımlarının ötesinde bir erkeğin bu tür özelliklere sahip olmaması gerektiğine vurgu yapılarak çift taraflı bir toplumsal cinsiyet tasarımı yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu düşünceler yıllar boyunca devam eden toplumsal rolleri inşa eden birikimlerin sonucu olduğundan kültürle ilişkilendirilmelidir. Romanda bu duruma ilişkin Robert "[...] Babam da onun babası da, kendi kendilerini çok iyi anlayan insanlardı. Erkektiler ve cinsiyetleriyle gurur duyarlardı. Kadınlar da anlardı bunu. [...] Karışıklık yoktu ortada" (McEwan, 2020, s. 60) der. Görüldüğü üzere erkek olmanın ayrıcalıklı olmayı içermesi ve gücü temsil etmesiyle övünen Robert, ailesindeki erkeklerin erilliğin yüceltilmesine yönelik yaklaşımlarını kültürel bir birikimin cenderesinden süzerek verir. Buna ek olarak, cinsellik ve cinsiyet rollerinin bir tür sosyal olarak kurgulanmış güç ilişkilerine" (Buzarna-Tihenea-Galbeaza, 2014, s. 479) çağrışım yaptığı söylenebilir. Çünkü bu eril yüceleştirmenin kadınlar tarafından da kabul edildiğini ve kanıksandığına vurgu yapan Robert'ın geleneksel kadın erkek rollerinin getirdiği katı anlayış tarzını hayatına uygulamaya çalıştığı görülür.

Davies "McEwan, erkek kahramanları aracılığıyla, yirminci yüzyıl sonu eril bireyselliğinin ataerkillik karşısındaki tuzaklarını müzakere ediyor" (Davies, 2003, s. 106) der. Bu eksenle romanda Robert atalarının zamanındaki erkek algısına sıklıkla değinirken şimdiki durumu eleştirir. Özellikle erkeklerin kendilerinden emin olmadıklarını, birbirlerinden nefret ettikleri kadar, hatta daha fazla, kendilerinden nefret ettiklerine işaret eder. Buna ek olarak, kadınların erkeklere çocuk gibi

davrandığını, çünkü onları ciddiye almadıklarını vurgular. Colin ile konuşması sırasında Robert kadınların zihinlerinin derinliklerinde erkeklerin saldırgan, güçlü ve kudretli olanına ilgi duyduklarını söyler. Bunun yanı sıra, kadınların erkekler tarafından yönetilmek özlemi içinde olduklarını ve sürekli özgürlükten söz etmelerine rağmen kölelik hayalleri içinde yaşadıklarını anlatır. Robert, Colin ile konuşurken insanların kafasını, düşünce tarzlarını biçimlendiren şeyin dünya olduğunu, dünyayı ise erkeklerin biçimlendirdiğini söyler. Bu bağlamda, Robert kadınların kafasını biçimlendirenin erkekler olduğunu vurgulayarak, kadınların doğdukları günden beri, erkeklerin yarattığı bir düzen içinde var olduklarını, ancak şimdiki kadınların bunlara inanmayarak yalan söylediklerini savlar. (McEwan, 2020, s. 61). Eril narsizmin uç noktalarını temsil eden Robert ve ailesinin kadınlara yönelik ötekileştirici görüşlerinin örtülü bir psikolojik sorunun dışı vurumu olduğu söylenebilir. Ayrıca kadınlara yönelik geleneksel ve kültürel saiklerle oluşan olumsuz algıların ötesine geçen bu görüşler Robert'in suça meyilliliğini ve sapkınlıklara düşkünlüğünü imler. Çünkü romanın ilerleyen bölümlerinde Robert'in eşi Caroline'ın Mary'ye Robert'in ona zarar vermesinden büyük bir haz aldığını, bu tür sapkın davranışları üzerinden deneyimlemesinin onu mutlu ettiğini söylediği görülür. Caroline'ın bu nedenle uzun bir süre hastanede kaldığı ve belindeki rahatsızlığın kalıcı olduğu anlaşılır. Başka bir deyişle, Robert eşine şiddet uygulayarak zarar vermekten hatta öldürmeye çalışmaktan geri durmazken Caroline'ın de bu durumdan rahatsız olmadığı görülür. Romanda bu tür aşırılıkların resmedilmesi yukarıda ifade edilen örtülü psikolojik rahatsızlıklarla ilişkilendirilmektedir.

Robert ile Mary onların evlerinde buldukları bir anda birlikte kitaplığın yanında durup büyük bir fotoğrafa bakarken Mary fotoğrafı eline alır. Fotoğrafın bir adamın balkonda durup sigara içtiği bir anda çekildiği anlaşılır. Resim baskısı grenli ve flu olmasının yanında, uzaktan çekilip birçok kez büyütülmüştür. Robert Mary'nin resmi bir iki saniye tutmasına izin verdikten sonra elinden alıp yeniden kitaplıktaki yerine koyar (McEwan, 2020, s. 64). Robert ve Caroline'ın evlerinden otel odalarına döndükten sonraki günlerde Mary'nin bir iç sıkıntı çektiği görülür. Onlara gittikten sonraki günlerde birbirleriyle daha fazla zaman geçirmeye çalışsalar da Mary bu hissiyattan kurtulamaz. Bunun nedeni Robert'in evinde uzaktan çekilen fotoğrafın Colin'e ait olduğunu anlamasıdır. Bunu Colin'e söylese de içindeki kötü his kaybolmaz. Robert'in düşüncelerinin ve yansıttığı profilin korkutuculuğu onu tedirgin etse de en büyük korkusu Colin'i kaybetme olasılığıdır.

Romanda Mary ile Colin'in tartışmaları esnasında kadın ve erkeklerin duygularının aynı olup olmadığına yönelik bir deneyden bahsettikleri görülür. Bu deneyden çıkan sonuçlar üzerinden fikirlerini söylerken Mary ile Colin kaçınılmaz olarak cinsiyet politikalarını tartışmaya koyulurlar" (McEwan, 2020, s. 67). Mary birçok kez ifade ettiği gibi ataerkilliğin, kurumları ve bireysel yaşamları belirleyen en güçlü örgütlenme biçimi olduğunu söyler, Colin ise sınıf farklılıklarının daha temel olduğuna değinir (McEwan, 2020, s. 67). Bu konuda pek çok kez olduğu gibi anlaşamazlar. Eserde yankı bulan cinsiyet rollerinin ataerkillik üzerinden belirlenmesi ve insanların sınıflandırılmalarına yönelik toplumsal sorunların eleştirildiği görülür. Bunlara ek olarak *Sadism Demands a Story: Ian McEwan's The Comfort of Strangers* isimli çalışmasında J. Seaboyer romandaki cinsiyet rolleri ile ilgili olarak fiziksel düzeyde kontrol Robert'tadır, ancak ruhsal düzeyde güç ilişkisi daha az kesindir. Caroline'ın Robert'tı sadece bedensel acısı çerçevesinde ciddiye aldığı aşıkardır: geri kalanında (ve Robert'ın Colin'e toplumsal cinsiyet rolleri hakkında verdiği vaaz dikkate alındığında), onu hikayeler uyduran, babasına ve büyükbabasına ve onların eşyalarından oluşan küçük müzesine takıntılı bir çocuk olarak tanımlar [...]. Colin'in arzusu kendi bilincine erişemiyor olabilir ama Caroline'ın arzusu tarafından manipüle edilmeye fazlasıyla açıktır (Seaboyer, 1999, s. 979). Seaboyer'in romandaki dört karakterin bağlantılarını açık ederken onların aralarındaki cinsiyet merkezli güç ilişkilerine de ışık tutmaktadır. Gücü elinde bulunduran figürün eril dominant söylemlerin sahibi ve ataerkilliğin savunucusu Robert olduğuna dikkat çeken Seaboyer, fiziksel olarak güçlü olanın daha kolay manipüle edildiğini ortaya koymaktadır.

Mary ile Colin şehirde gezmeye çıktıkları bir günde yolda yürürken Robert ile karşılaşırlar. Robert Colin'in elini sıkıca kavrar, parmaklarını onunkilere geçirir, kenetler (McEwan, 2020, s. 84). Yolda yürümeye başlarlar, bu esnada Robert yolda karşılaştığı insanların yanına giderek onlarla bir şeyler konuşur. Bunu anlamlandıramayan Colin ona ne konuştuğunu sorar. Robert "Herkes, benim sevgilim olduğunuzu, Caroline'ın çok kıskandığını, ondan kurtulmak için buraya içmeye geldiğimizi söyledim" (McEwan, 2020, s. 86) der. Bu noktada yaşadıklarına pek anlam veremeyen Colin onun fotoğrafını neden çektiğini Robert'a sorar. Colin rızası olmadan fotoğraflarının çekilmesi, peşine düşülmesi Robert'ın hastalıklı ruh halini ortaya koyar.

Colin ve Mary, Robert ve Caroline'ın evine tekrar gittiklerinde Mary bir önceki görüşmede onu özel hayatına ilişkin sorularıyla bunaltan Caroline'ı konuşmalarıyla irdeler. Robert ile ilişkisine değinen Caroline, evliliklerine ilişkin mahrem şeylerden bahseder. Robert ise Colin ile konuşur. Konuşmanın bir yerinde Robert Colin'in karnına bir yumruk atar ve ayrılır, Mary ise Caroline'ın hazırladığı çaydan içtiğinden yavaş yavaş kendini kaybetmeye başlamak üzeredir. Artık birçok şeyi kavramıştır ama geç kalmıştır. Konuşmaya çalışır ama konuşamaz, çünkü bilincini kaybetmek üzeredir, hedefin Colin olduğunu anlamıştır, Colin'e kaç diyecektir ama sesi çıkmaz. Colin ise Robert ve Mary'nin jiletli hamleleriyle ölür. Roman birçok soruyu cevapsız bırakmaktadır. C. Forceville eserde cevabını bulamadığımız soruları sorar, bunlardan birisi "Mary neden bu cinayete tanıklık etmek zorunda bırakılmıştır?" (Forceville, 1999, s. 182) Toplumsal cinsiyet açısından bakıldığında bir kadının bu kadar zor bir durumu tecrübe etmesi yıkıcı sonuçlar doğurabilir. Çünkü bu eylem soğukkanlılıkla karşılanması zor bir aksiyondur. Bu açıdan bakıldığında yazar okuyucuyu düşündürmek ister. Çünkü romanın sonunda Colin'in ölümünün soruşturulması esnasında Mary sorguya alınır. İçinde bulunduğu durumun şokunu atlatmamasına rağmen, duygularından uzaklaşmış bir şekilde hiç yakınmadan kendisinden istenilenleri yaparak her soruyu yanıtlar. Romanda Mary'nin savcılıktaki durumu aşağıdaki gibi tasvir edilir: "Onun bu duygusuz hali kuşkuları artıyordu. Savcı yardımcısının bürosunda, verdiği ifadenin kesinliği, mantık silsilesine uygunluğu, duygusal saptırmalardan uzaklığı konusunda kutladılar bile onu. Adamın biri, soğukça, hiç de bir kadın ifadesine benzemiyor dedi ve Mary'nin arkasından bir yerlerden alçak perdeden gülüşmeler geldi" (McEwan, 2020, s. 103). Bu noktada, yetkililerin bu tür bir olayda toplumsal cinsiyet algısına göre kadınların daha az rasyonel olarak ve duygularına yenik düşerek ifadelerini vermelerinin beklenmesine değinilerek Mary'nin daha az hissiyatlı ve sakin halinin yetkilileri düşündürerek toplumsal cinsiyet kodlarının belirlediği kalıpların dışına çıktığı mimlenir. Böyle bir olayı yaşayan bir kadının beklenenden farklı, başka bir deyişle sakinliğini koruyarak yaşananları anlatmasının yadırgandığı ima edilir. Roman boyunca erillğin yüceleştirilmesi, toplumdaki erkek rollerinin gösterilmesi ve feminist eylemlerin anlamsızlığına yapılan göndermelere ek olarak yaşanan olaylara göre kadınlardan beklenen davranışların toplumsal kodların dışında cereyan etmesinin yarattığı şaşkınlığa da temas edilir. Bu durum toplumun belirlediği kadın ve erkek rollerinin her olayda aynı olması beklentisiyle açıklanmaktadır.

Romanda sadist ve sado-mazosist şiddetin temsiline yer verildiği görülür. Ayrıca, "McEwan'ın rahatsız karakterleri, ataerkil değerler tarafından psikolojik olarak motive edilen cinsel şiddeti canlandırır. Özellikle, erkeklerin ataerkil değerlere ve erkekliğin toplumsal cinsiyet kurallarına uyma dürtüsü ve arzusunun, toplumda öldürücü bir sadomazoşizm akımını sürdürdüğü gösterilir" (Gieni, 2012, s. 76). Bu bağlamda, Robert'in eşi Caroline'nın özel hayatlarının detaylarını Mary'ye anlatmaya başladığında şiddetin yaşamlarının odağında olduğu anlaşılır. Caroline'ın şiddet bağımlılığının psikolojik nedenleri öne çıkarmasına paralel olarak Caroline'ın Robert'ın sadist isteklerinin uygulama alanı olduğu anlaşılır. Bu durum romandaki iç içe geçmiş şiddet sarmalını ortaya koymaktadır. Caroline eşinin onu öldürmek istediğini itiraf ettiğini söyler. Buna ilişkin, Caroline Mary'ye "Birine aşkınsanız, onun sizi öldürmesine bile boyun eğersiniz, gerekirse" (McEwan, 2020, s. 53) der. Aşk ve şiddet yan yana gelmemesi gereken iki zıt tema olarak bir arada kullanılırken yazarın karakterleri girift bir psikolojik sapkınlık bağıyla birbirine bağladığı söylenebilir.

Romanın sonunda Mary'nin uyutulup Colin'in öldürülmesi fotoğraflarının çekilmesi ile başlayan saplantılı bir sürecin son evresi olarak görülebilir.

Eserde Robert ailesinden ve geçmişinden bahsederken ataerkil bir aile yapısından geldiğini örnekleriyle anlatır. Cinsiyet ayrımcılığına giderek ailesindeki erkeklerin erkek olduklarından ötürü duydukları ayrıcalık hissine değinmesinin yanı sıra, feminist hareketlerin anlamsızlığına vurgu yapar. Kadınlara yönelik bu kadar sert bir tavır takınan ve eril yüceliğini önceleyen Robert'ın bir erkeğin fotoğraflarını çekerek bastırması, peşine düşmesi ve yukarıda ifade edilen sapkın düşüncelerle en sonunda öldürmesi Robert'ın ailesinin kültürel olarak ona aşıladığı erilliğin yüceltilmesi öğretisine ilişkin söylediklerinin tutarsızlığını gösterdiği söylenebilir. Başka bir deyişle erilliğin önemini ve yüceliğini öne çıkardığı görüşlerinin altında örtülü ve bastırılmış farklı tercihlerin olduğu anlaşılmaktadır.

McEwan'ın romanı birçok temayı içermesinin yanında, bu temaların birbirleriyle olan girift ilişkilerine ışık tutar. Romanda, karakterlerin cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerinin toplumsal sorunlara işaret ettiği, kadın erkek arasındaki ilişkinin sorunsallaştırıldığı ve psikolojik hastalıklı bireylerin aşırılıklarının resmedildiği görülür. Eserin bu temalara odaklanmasının nedeni birbirlerini besleyen bir yapıda olmalarıdır. Psikolojik sorunlu veya takıntılı bireylerin aşırılıkları normalleştirmesi, cinsiyet rollerine ilişkin rasyonel olmayan bir düzlemde düşünceler üretmesi ve cinsiyetler arasındaki rollerin keskinleşmesi birbirleriyle ilişkilidir. Bu temaların romanda ortaya konulması romanın derin göndermeleri barındırdığına işaret etmektedir. Bu göndermeler ile yazar eserine çok boyutlu bir kavrama alanı oluşturmuştur. Yazarın toplumun oluşturduğu cinsiyet algılarını yerdiği kısımlarda eril söylemin yüceleştirilmesini hicvettiği görülür.

Sonuç

Ian McEwan'ın *Yabancı Kucak* romanı yazarın genel olarak diğer romanlarında temas ettiği konular ekseninde kurguladığı bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazar psikolojik sapkınlıklar, toplumsal cinsiyet rolleri, şiddetin temsili gibi meseleleri irdelediği eserinde postmodern bir anlatı oluşturmuştur. Anlatı boyunca yazarın çizdiği erkek ve kadın rollerine ilişkin keskin ve sert tavır eserdeki tutarsızlıklarla yıkılır. Robert'ın ataerkil söylemi merkeze alarak yüceleştirdiği erillik algısı romanın ilerleyen bölümlerinde açığa çıkan Colin'e yönelik sapkın ve takıntılı ilgisi nedeniyle tartışmalı bir hal alır. Bu durumun birtakım farklı tercihleri örtülü olarak gösterdiği savlanabilir. Zira erkekliğin önemini ve erkek olmanın ayrıcalıklarını aile büyüklerinden aldığı öğretilerle açıklayan Robert örtülü bir narsizmin yanında sapkın bir kişilik örneği gösterir. Eşi Caroline'e uyguladığı şiddet bunu kanıtlar, ancak Caroline'ın da bu durumdan memnun olması çift taraflı bir sapkın ilişkiyi ortaya koymaktadır. Öte taraftan romanda şehirdeki afişler üzerinden toplumsal olaylara yönelik tartışmaların açıldığı da görülür. Özellikle Mary'nin feminizm ile ilgili yazılanlar üzerinden kadın hareketlerine yönelik görüş bildirmesi romanda erkekler tarafından faydasız uğraşlar oldukları nedeniyle baltalanır. Bunlara ek olarak, toplumdaki kadın ve erkek davranışlarının toplumsal kodlarla açıklanabilen nosyonlar olduğu görülür. Roman kadınların davranışlarının toplumsal beklentilere uygunluğunun aynı şekilde erkeklerinkilerin de yine toplumun belirlediği kültürel devinimlere uyarlılığının tartışılmasına olanak sağlar. Ayrıca farklı toplumsal rolleri üstlenen karakterlerin yukarıda ifade edilen konulara göre davranmadığında karşılaştıklarına da değinen eser toplumsal cinsiyet algısı ve ataerkilliğin yansımalarına kapı aralar. Sonuç olarak, Ian McEwan'ın *Yabancı Kucak* romanı çok boyutlu bir eser olarak toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil söylemin cinsiyetler üzerindeki dayatmalarını derin bir özle resmetmiştir.

Kaynakça

Altay, S. (2019). Patriarchy and women's subordination: A theoretical analysis. *Şarkiyat* 11(1), 417-427. <https://doi.org/10.26791/sarkiat.541704>

Arkan, G. (1997). Ataerkillik kavramıyla ilgili sosyolojik tartışmalar. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 14(1-2), 1-24.

Baştürk-Akça, E. & Ergül, S. (2021). Kitle iletişim çalışmaları alanında toplumsal cinsiyet çalışmalarının gelişimi: Temel yaklaşımlar ve çalışmalar üzerinden bir çerçeve çizme çabası. (Ş. Yavuz, Der.) *Toplumsal cinsiyet ve medya temsilleri* (ss. 17-40.) Heyyamola.

Buzarna-Tihenea-Galbează, A. (2014). Patriarchally and incestuously defined gender roles in Ian McEwan's *the Cement Garden*. *Journal of Research in Gender Studies*, 4(2), 476-486.

Davies, R. (2003). Enduring McEwan. In D. Lea & B. Schoene (Eds.), *Posting the male masculinities in post-war and contemporary British literature*. Genus Publishing.

Demez, G. (2005). *Kabadaydan sanal delikanlıya değişen erkek imgesi*. Babil Yayıncılık.

Demren, Ç. (2003). Erkeklik, ataerkillik ve iktidar ilişkileri. İçinde Akın A. & Özpınar S. (Eds.), *Toplumsal cinsiyet, sağlık ve kadın* (ss. 33-44). Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Dökmen, Z. Y. (2009). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik araştırmalar*. Remzi Kitabevi.

Friedan, B. (1979). *Television culture*. Methuen.

Forceville, C. (1999). The metaphor Colin is a child in Ian McEwan's, Harold Pinter's, and Paul Schraders's *The Comfort of Strangers*. *Metaphor & Symbol*, 14(3), 179-198.

Gieni, J. (2012). *Gender dis-ease: Representations of masculine hysteria in narratives of sexual trauma*. [Unpublished Doctoral dissertation]. University of Saskatchewan Saskatoon.

Hall, T. E. (1959). *The silent language*. Double day Company.

Head, D. (2007). *Contemporary British novelist Ian McEwan*. Manchester University Press.

Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations*. Sage.

Hosseini, F. (2020). Filiarchy and masculinity in the early novels of Ian McEwan. In Horlacher (Ed.), *Configuring masculinity in theory and literary practice* (pp. 191-216). Brill Publishing.

Malcolm, D. (2002). *Understanding Ian McEwan*. University of South Carolina Press.

McEwan, I. (2020). *Yabancı kucak* (P. Kür, Çev.). Yapı Kredi Yayınları.

Morrison, J. (2001). Narration and unease in Ian McEwan's later fiction. *Critique: Studies in Contemporary Fiction*, 42(3), 253-268. <https://doi.org/10.1080/00111610109601143>

Narayana, B. (2022). A heap of postmodern strategies: A study of postmodern elements in the novels of the *Comfort of Strangers* and the *Child in Time* of Ian Mc Ewan. *Research Journal of English (RJOE)* 7(4), 128-136. <https://doi.org/10.36993/RJOE.2022.7.4.14>

Payandeh, H. (2006). Normal abnormalities: Depiction of sado-masochistic violence in Ian Mcewan's *the Comfort of Strangers*. *Cankaya University Journal of Arts and Sciences*, 1(6), 145-156.

Seaboyer, J. (1999). Sadism demands a story: Ian McEwan's *the Comfort of Strangers*. *Modern Fiction Studies*, 45(4), 957-986.

Sezgin, A. A. (2019). Yeni bir hegemonik erkeklik biçimi: Sosyal medyanın fenomen erkekleri. İçinde E. Baştürk, & B. N. Erdem (Eds.). *Dijital medya ve toplumsal cinsiyet* (139-170). Literatürk.

Walby, S. (1990). *Theorizing patriarchy*. Basil Blackwell.

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 29-56.